

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ Віталій ДЯЧЕК

“ ____ ” _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань	<u>С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»</u> (шифр і назва)
спеціалізація	<u>С1.01 «Економіка»</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>«Бізнес економіка»</u> (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова / за вибором)
факультет	<u>економічний</u> (назва)

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“26” серпня 2025 року, протокол № 18

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)
Кущенко Олена Іванівна, к. е. н.(PhD), доцент ЗВО кафедри статистики, обліку та аудиту
Митрофанова Лілія Вікторівна, ст. викладач ЗВО кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “25” серпня 2025 року № 1

В.о. завідувачки кафедри статистики, обліку та аудиту

 (підпис)

Тетяна СЛЮНІНА
 (ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проєктної групи) програми «Управлінська економіка»
 (назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
 (керівник проєктної групи) «Бізнес економіка»
 (назва освітньої програми)

 (підпис)

Ганна КОЛОМІЄЦЬ
 (ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією
економічного факультету

 назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “26” серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 (підпис)

Дар'я ЗАГОРСЬКА
 (ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Економічна статистика**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців
ХНУ ім. В. Н. Каразіна, першого(бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності **C1 «Економіка та міжнародні економічні відносини**
(за спеціалізаціями)»
спеціалізація **C1.01 «Економіка»**

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

формування у студентів знань та практичних навичок економіко-статистичного дослідження бізнесу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

вивчення методів та здійснення системного економіко-статистичного аналізу бізнесу з метою забезпечення ефективної діяльності підприємств, їх конкурентоспроможності.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни*	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	
48 год.	-год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
70 год.	-год.
в тому числі: індивідуальні завдання-год	

* у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

Програмні компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

▪ Загальні

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

▪ **Спеціальні**

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

1.8. Передумови вивчення дисципліни (пререквізити).

Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін: «Інформатика».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАТИСТИКИ ЯК НАУКИ

Тема 1. Вступ в економічну статистику

Предмет метод та завдання економічної статистики. Зміст поняття «статистика». Історичний розвиток статистичної науки. Основні поняття статистики: статистичне дослідження, статистична сукупність, одиниця сукупності, статистичний показник, статистичні дані, узагальнюючі показники, ознака.

Основні етапи статистичного дослідження: статистичне спостереження, зведення та угруповання статистичних даних та аналітика за допомогою статистичних показників.

Статистичне спостереження: Поняття про статистичне спостереження і його місце у комплексі статистичного дослідження. Зростання ролі інформаційної бази з розвитком ринкових відносин, що формується в результаті статистичного спостереження. Вимоги, що пред'являються до статистичних даних та статистичному спостереженню: повнота охоплення, достовірність, точність, однаковість, порівнянність, своєчасність, оперативність, економічність збору даних.

Програмно-методологічні й організаційні питання статистичного спостереження. Програма статистичного спостереження і вимоги, що до неї пред'являються. Організаційний план і питання, що у ньому відбиваються. Формуляр статистичного спостереження і його обов'язкові елементи. Ціль статистичного спостереження. Об'єкт статистичного спостереження, одиниця сукупності, одиниця спостереження. Поняття статистичної ознаки. Кількісні ознаки якісні ознаки: альтернативні, з упорядкованими станами, із неупорядкованими станами загальні правила, на підставу яких уточнюють і формують ознаки одиниці спостереження. Поняття про звітну одиницю. Термін і критичний момент статистичного спостереження.

Класифікація видів статистичного спостереження: по повноті охоплення об'єкта в просторі, по повноті охоплення об'єкта в часу, по джерелах статистичних спостережень. Види статистичних спостережень: суцільне, несучільне, перериване, безупинне, безпосереднє, документальне, опит. Різновиди статистичного спостереження: вибіркове, основного масиву, монографічне, періодичне, одноразове. Основні організаційні форми статистичного спостереження: звітний, експедиційний, самореєстрації, анкетний, кореспондентський.

Рахунковий і логічний контроль одержуваних у результаті спостереження даних. Точність статистичного спостереження. Помилки спостереження: реєстрації, репрезентативності. Випадкові і систематичні помилки реєстрації. Випадкові і систематичні помилки репрезентативності. Заходи, що сприяють підвищенню точності статистичного спостереження.

Зведення та угруповання статистичних даних: Поняття про статистичне зведення. Програма зведення. Поняття про угруповання. Метод угруповання. Рішення задач статистичного аналізу за допомогою типологічних, структурних і аналітичних угруповань. Поняття групової ознаки. Складне угруповання: комбінаційне та багатомірне. Розподіл угруповань по кількісним та якісним ознакам. Розрахунок розмаху інтервалу при розчленуванні сукупності на групи з рівними інтервалами. Схема ведення угруповання: контроль вихідних даних, вибір групової ознаки, розрахунок розміру інтервалу і меж кожної інтервальної групи, розробка макету спеціальної групувальної таблиці, ранжирування вихідної інформації, занесення в розрахункову таблицю даних по кожній одиниці підрахунок підсумків по групах, побудова підсумкової таблиці, аналіз результатів підсумкової таблиці.

Статистична таблиця, її підмети и присудок. Характеристика простих, групових та комбінаційних таблиць, що вибираються в залежності від цілі їх побудови.

Організація економічної статистики в Україні та на міжнародному рівні.

Тема 2. Економіко-статистичні показники

Поняття про узагальнюючі показники та їх види. Абсолютні величини (індивідуальні, підсумкові, розрахункові, групові) та їх одиниці вимірювання.

Поняття відносної величини. Класифікація відносних величин, формули їх обчислення: відносні величини динаміки, відносні величини структури, відносні величини координації, відносні величини просторових порівнянь, відносні величини планових завдань, відносні величини інтенсивності.

Сутність, значення і умови використання середніх величин. Логічна формула середньої. Види середніх і способи їх обчислення: середня арифметична, середня гармонічна, середня геометрична, середня квадратична і т. д. Обчислення середньої арифметичної простої та зваженої (у дискретному та інтервальному рядах розподілу). Властивості середньої арифметичної. Застосування середньої гармонійної, хронологічної та геометричної. Види структурних середніх.

Поняття про варіацію та способи її вимірювання. Основні показники вимірювання варіації: розмах варіації, середнє лінійне відхилення, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт варіації та правило складання дисперсії. Формули для обчислення показників варіації. Значення показників варіації у статистиці.

Тема 3. Вибіркове спостереження та перевірка статистичних гіпотез

Сутність і переваги вибіркового спостереження. Генеральна і вибіркова сукупності. Помилки репрезентативності. Обчислення середньої та граничної помилок вибірки, довірчі межі середньої величини та частки. Різновиди вибірок. Багатоступеневі і багатофазні вибірки. Визначення обсягу вибірки і способи поширення вибірових даних. Практика застосування вибіркового дослідження у виробничо-господарській діяльності.

Поняття статичної гіпотези. Перевірка статистичних гіпотез. Нульова і альтернативна гіпотези. Статистичний критерій як інструмент перевірки гіпотез. Перевірка гіпотези про вид закону розподілу досліджуваних ознак у бізнесі. Критерій Пірсона χ^2 . Перевірка гіпотез про генеральні середні і дисперсії. F -критерій (Фішера), t -критерій Стюдента. Перевірка статистичних гіпотез із використанням Microsoft Excel.

Розділ 2. СУЧАСНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 4. Методи аналізу взаємозв'язків економічних процесів

Актуальність вивчення статистичних закономірностей. Класифікація зв'язків між явищами і їхніми ознаками по ступені тісноти зв'язків, напрямку й аналітичному вираженню. Функціональні (жорстко детерміновані) і статистичні (стохастично детерміновані) зв'язки. Модель стохастичного зв'язку. Кореляційний зв'язок. Прямі і зворотні зв'язки. Прямолінійні і криволінійні зв'язки. Одно факторні і багатфакторні зв'язки.

Найпростіші методи вивчення статистичних зв'язків. Метод зіставлення двох рівнобіжних рядів. Метод аналітичних угруповань.

Визначення форм впливу факторних ознак на результативний за допомогою методів кореляційного і регресійного аналізу. Статистичні моделі: одно факторні і багатфакторні, структурні, динамічні, зв'язку. Двовірна лінійна модель кореляційного і регресійного аналізу. Рівняння одно факторного лінійного кореляційного зв'язку і визначення його параметрів методом найменших квадратів. Багатфакторний кореляційний аналіз.

Тема 5. Основи економічного прогнозування

Поняття рядів динаміки та їх види (моментні, інтервальні), властивості показників у рядах динаміки. Причини незіставленості рівнів у рядах динаміки та способи зіставлення рівнів ряду.

Ланцюговий та базисний методи аналізу показників. Показники аналізу ряду динаміки: абсолютний приріст, коефіцієнт зростання, темп приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту, формули для їх обчислення.

Узагальнюючі характеристики динамічного ряду. Середній рівень динамічного ряду, середні темпи зростання та приросту. Середня абсолютна та відносна швидкість динаміки. Порівняльний аналіз рядів динаміки; абсолютне прискорення (уповільнення), відносне прискорення (уповільнення), коефіцієнт випередження.

Методи бізнес-прогнозування. Трендові рівняння. Екстраполяція тренду. Виявлення та вимірювання сезонних коливань.

Тема 6. Економічні індекси

Поняття про економічні індекси. Основні задачі, які вирішуються за допомогою індексів: вимірювання складних явищ за часом, вплив окремих факторів на змінення динаміки складного явища, порівняння з минулим періодом, з іншою територією, з нормативами, планами, прогнозами.

Типи ознак, за якими класифікуються індекси.

Розподіл індексів за кількісними та якісними ознаками. Термінологія та символіка індексного методу. Індивідуальні індекси. Загальний індекс. Агрегатна форма індексу. Агрегатний індекс вартості продукції або товарообігу. Агрегатний індекс фізичного об'єму продукції. Агрегатний індекс цін із базисними вагами (Ласпераса). Індекс споживчих цін – загальний вимірювач інфляції. Агрегатний індекс продуктивності праці.

Індексний метод аналізу чинників динаміки. Побудова взаємозалежних індексів на прикладі індексів цін, фізичного об'єму продукції і індексу вартості. Визначення за допомогою індексної системи впливу окремих факторів на формування рівня результативного показника.

Визначення ступеня впливу двох факторів – змін значень осереднюю чого показника і змін структури явища – на загальну динаміку середньої. Індекс перемінного складу, індекс постійного (фіксованого) складу й індекс структурних зрушень.

Програма навчальної дисципліни «Економічна статистика» була складена на основі підвищення кваліфікації викладача:

Кущенко О.І., Митрофанова Л.В. Молдавський державний університет, курси проекту DEFER, міжнародне підвищення кваліфікації на платформі **MOODLE_DEFER** (90год) з 01.08.2024 по 21.08.2024. **Сертифікат** про підвищення кваліфікації № **101083143-DEF/593.** (Тема 1-6)

Кущенко О.І., Митрофанова Л.В. Учасник проекту з розвитку співпраці бізнесу та освіти «Uns-Biz Bridge: Освіта в умовах невизначеності» від UGEN. Обсяг: 9 академічних годин. Дата: 26-29.08.2024. **Сертифікат №56.**(Тема1- 6)

Кущенко О.І., Митрофанова Л.В. Учасник проекту з розвитку співпраці бізнесу та освіти «Uni-biz Bridge skills in focus» від UGEN. 25-28.02.2025, Україна. **Сертифікат №149** від 28.02.2025 р. Обсяг: 7 академічних годин.(Тема 1- 6)

Кущенко О.І., Митрофанова Л.В. Курс підвищення кваліфікації «ВЕЛИКИЙ курс про ІІІ в освіті» від ГО Прогресивні за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та Міністерства освіти і науки України. Обсягом 45 годин, 1,5 кредитів ECTS (період проходження курсу з 26 травня по 9 червня 2025 р.). [Сертифікат №2099.](#)(Тема 1- 6)

Кущенко О.І. Міжнародне науково-педагогічне стажування на тему: "Інноваційні освітні технології: європейський досвід та його впровадження в підготовку фахівців з економіки та управління" за спеціальністю С1 "Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)" в обсязі 6 кредитів ECTS (180 годин).**Сертифікат Serija C20250616** (Тема 1- 6)

Митрофанова Л.В. Проект: **Цифрова Україна: Забезпечення академічного успіху в часи кризи.** Програма фінансування DAAD «Цифрова Україна» підтримка співпраці німецько-українських університетів у впровадженні цифрового навчання в Україні . Підвищення кваліфікації з дидактики викладання та письма в Центрі викладання та навчання (ZLL) Європейського університету Віадрина. Підвищення кваліфікація розширило та закріпило репертуар дидактичних методів викладання та письма учасників і разом з ними розробило конкретні стратегії впровадження для власного викладання. Frankfurt (Oder). Certificate Online Future Teaching Skills. Frame: April 15-July 31, 2025

3. Структура навчальної дисципліни*

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАТИСТИКИ ЯК НАУКИ												
Разом за розділом 1	75	16	24			35						
Розділ 2. СУЧАСНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ												
Разом за розділом 2	75	16	24			35						
Усього годин	150	32	48			70						

* структура навчальної дисципліни (години на вивчення) може змінюватись у зв'язку із змінами законодавства, ступенем засвоєння матеріалу студентами, коригуванням структури навчального року (графіку навчального процесу) тощо. Можлива зміна послідовності розкриття навчального матеріалу в межах окремого розділу або теми, але так, щоб не порушувалась загальна логіка його викладу.

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Вступ у економічну статистику	8	-
2	Тема 2. Показники економічної статистиці	8	-
3	Тема 3. Вибіркове спостереження та перевірка статистичних гіпотез в економічній статистиці	8	-
4	Тема 4. Методи аналізу взаємозв'язків економічних процесів	8	-
5	Тема 5. Основи економічного прогнозування	8	-
6	Тема 6. Економічні індекси	8	-
	Разом	48	-

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Проробка конспекту лекції, вивчення рекомендованої літератури за темами, що викладаються на лекціях	17	-
2	Підготовка до практичних занять	17	-
3	Підготовка до поточного контролю	17	-
4	Підготовка до підсумкового контролю	19	-
	Разом	70	-

Відповідно навчальному плану спеціальності «Управлінська економіка» студенти виконують контрольну роботу з дисципліни «Економічна статистика».

Мета виконання контрольної роботи – закріплення знань, одержаних студентами у процесі самостійного вивчення навчального матеріалу. Вона базується на вивченні літературних джерел за темами курсу та використанні матеріалів і інформації щодо економічних процесів в Україні та світі.

Кафедра пропонує студентам самостійно обирати такі процеси, інформацію про них, узгоджувати план роботи з викладачем та користуватися методичними вказівками до виконання контрольної роботи або **Контрольна робота виконується у автоматичному запрограмованому форматі**. Контрольна робота закріплює та розвиває загальнотеоретичні та спеціальні знання студента.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

Піч час викладанні навчальної дисципліни використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемні методи навчання із застосуванням:

- лекцій у супроводі роздаткового матеріалу;
- розв'язування задач та тестів;
- складання графічних схем;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Основними формами вивчення дисципліни є лекції, практичні заняття, самостійна робота. Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не лише методика й техніка викладання, але й висока ефективність навчального процесу, яка проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здатності приймати колективні рішення;
- вироблення здатності до соціальної інтеграції;
- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здатності до компромісів.

При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах та ін.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами, й увага студентів має бути сконцентрована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів

сконцентруватися, й почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати матеріал, таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, які зафіксовані в плані лекцій, але викладають їх стисло. Лекційне заняття, проведене в такий спосіб, пробуджує в студента активність та увагу до сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він отримав під час лекції.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (проблемна лекція) або стислого викладення матеріалу (міні-лекція) студентам пропонується об'єднатися в групи по 5-7 осіб та представити наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу, тобто виступити перед аудиторією з результатами роботи групи.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх, учать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів, і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

8. Методи контролю

Перевірка та оцінювання знань студентів згідно з навчальним планом дисципліни **«Економічна статистика»** проводиться протягом семестру в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань;
- оцінювання виконання та захист контрольної роботи, яка передбачена навчальним планом;
- складання екзамену.

9. Схема нарахування балів та критерії оцінювання навчальних досягнень

Порядок оцінювання знань студентів, розроблений: і впроваджений в навчальний процес у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна унормовує основні принципи організації поточного, підсумкового та семестрового контролю знань студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота, наукова робота тощо), а також методику переведення показників академічної успішності студентів ХНУ імені В.Н. Каразіна в національну шкалу.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Поточний контроль знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- ♦ активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- ♦ відвідування занять;
- ♦ виконання контрольної роботи;
- ♦ складання проміжного контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- оволодіння методами економіко-статистичної обробки даних із використанням комп'ютерних технологій;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання рівня набутих практичних навичок здійснюється за результатами виконання та захисту контрольної роботи.

Контрольна робота складається з виконання практичних тестових завдань за темами курсу. Максимальна оцінка за виконання завдань – **20 балів**. Завдання практичних контрольних робіт та методичні рекомендації до їх виконання представлені в курсі на платформі LMS Moodle.

Виконання завдань оцінюється за такими критеріями:

- економічна грамотність;
- методична грамотність;
- обґрунтованість висновків;
- правильність оформлення.

Шкала оцінювання контрольної роботи

Кількість балів	Практичне завдання
16-20	Продемонстровано методичну й економічну грамотність. Методичні рішення обґрунтовано. Відповіді повні та правильні, знання системні, глибокі.
11-15	Наявність незначних методичних і економічних технологічних помилок, а також помилок в оформленні роботи. Допущено незначні помилки, матеріал засвоєно логічно і послідовно.
6-10	Наявність значної кількості методичних і економічних технологічних помилок, а також в оформленні роботи. Є окремі суттєві помилки, проте базові знання зберігаються.
0-5	Методична й економічна неграмотність. Неправильне оформлення роботи. Рівень знань не відповідає вимогам курсу.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування.

Проміжний тестовий контроль проводиться після вивчення кожної теми курсу. Загальна тривалість тестів за темами – по 10-15 хвилин. Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються наступні критерії оцінювання.

Підсумковий семестровий контроль при проведенні семестрового екзамену

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзаме- наційна робота	Сума
Розділ 1			Розділ 2			Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6					
6	6	7	7	7	7	20	-	60	40	100

T1, T2 ...T6 – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше **20 балів** з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, контрольної роботи та інших завдань, передбачених програмою дисципліни.

Підсумковий контроль за курсом – у формі екзамену.

До складання екзамену допускають студентів, що мають задовільну кількість балів зі складених тестів з основних навчальних елементів, написання та захисту контрольної роботи та інших завдань, передбачених програмою дисципліни.

Екзамен здійснюють за екзаменаційними білетами, які містять **40 запрограмованих тестів різного ступеня складності та різної направленості (теоретичні та практичні), які оцінюються в один бал.** Методичні рекомендації щодо складання запрограмованого іспиту представлено у LMS Moodle. Вони дають можливість здійснити оцінювання знань студента за дисципліною «Економічна статистика» (рис. 1).

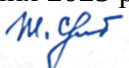
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	
Факультет	економічний
Спеціальність (напрямок)	<u>C1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»</u>
Освітня програма	<u>«Управлінська економіка»</u> Семестр <u>2</u>
Форма навчання	<u>денна</u>
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): перший (бакалаврський)	
Навчальна дисципліна: «Економічна статистика»	
ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 2	
1. Тести - 40*	
Затверджено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту Протокол No 1 від „25” серпня 2025 року	
В.о. завідувачки кафедри	 Тетяна СЛЮНІНА (підпис) (ім'я та прізвище)
Екзаменатор	 Олена КУЩЕНКО (підпис) (ім'я та прізвище)
* Кожен тест оцінюється в 1 бал	

Рис. 1 –Зразок екзаменаційного білета

Критерії оцінювання (засоби діагностики)

Критерії оцінювання результативності роботи студентів при виконанні самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних завдань студентами є:

1.Повнота виконання завдання:

- ◆ Елементарна;
- ◆ Фрагментарна;
- ◆ Повна;
- ◆ Неповна.

2. Рівень самостійності студента

- ♦ під керівництвом викладача;
- ♦ консультація викладача;
- ♦ самостійно.

3. *Сформованість навчально-інформаційних умінь* (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо);

4. *Сформованість навчально-інтелектуальних умінь* (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);

5. *Рівень сформованості фахових методичних вмінь* (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

- ♦ низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
- ♦ середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
- ♦ достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
- ♦ високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

Критерії оцінювання на екзамені:

Оцінювання знань студента проводиться за чотирирівневою шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). За екзамен студент може отримати максимум 40 балів:

Шкала оцінювання екзаменаційної роботи:

Діапазон балів*	Характеристика знань і вмінь студента
35–40	Студент правильно виконав майже усі тести. Продemonстровано глибоке розуміння теоретичного матеріалу, уміння застосовувати знання на практиці, відсутні суттєві помилки.
25–34	Засвоєно основний обсяг матеріалу, окремі неточності у відповідях не впливають на загальне розуміння дисципліни. Рівень підготовки достатній для подальшого навчання.
15–24	Знання фрагментарні, значна кількість помилок у відповідях. Студент орієнтується в базових поняттях і принципах, але потребує поглиблення знань.
1–14	Більшість відповідей неправильні. Знання несистемні, не відповідають мінімальним вимогам програми.

*За кожен правильну відповідь студент отримує 1 бал.

Екзамен здійснюють за тестовими питаннями, які містять **40 завдань** (40 тестових питань). При цьому тестове завдання містить як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення практичних завдань. Вони дають можливість здійснити оцінювання знань студента за дисципліною.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

Зведена шкала оцінювання роботи студентів з дисципліни

Види робіт	Максимум балів
Поточне оцінювання	40
Контрольна робота	20
РАЗОМ	60
Екзамен	40
УСЬОГО	100

У відповідності до набраних студентом балів оцінка знання матеріалу проводиться за чотирирівневою системою згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1 – 49	незадовільно

Порядок оскарження результатів контрольних заходів та їх повторного проходження

У разі *незгоди з оцінкою* здобувач вищої освіти має право подати в день оголошення оцінки або наступний робочий день завідувачу кафедри письмову апеляцію, вказавши конкретні причини незгоди з оцінкою. Завідувач кафедри разом з екзаменатором, залучаючи, за необхідності, інших фахівців, протягом трьох днів розглядає апеляцію і в усній формі сповіщає здобувача вищої освіти про результати розгляду.

Якщо екзаменатором є завідувач кафедри, письмова апеляція подається декану факультету (директору навчально-наукового інституту).

Якщо здобувач вищої освіти без поважної причини не з'явився на семестровий екзамен, приймання екзамену проводиться після екзаменаційної сесії комісією, яка створюється наказом проректора з науково-педагогічної роботи, відповідального за організацію освітнього процесу, за поданням декана факультету.

Якщо результати здобувача вищої освіти за певним видом навчальної діяльності сумарно оцінені менше ніж 50 балами, він має право до закінчення екзаменаційної сесії повторно скласти семестровий екзамен (виконати підсумкову залікову роботу) та/або повторно виконати контрольну роботу та/або індивідуальні завдання.

Повторне складання семестрового екзамену, повторне виконання підсумкової залікової роботи, повторне виконання контрольної роботи, повторне виконання індивідуального завдання допускається не більше трьох разів. Перші два рази – науково-педагогічному працівнику, при третьому перескладанні – комісії, яка створюється наказом проректора з науково-педагогічної роботи за поданням декана факультету (директора навчально-наукового інституту). Оцінка комісії є остаточною.

Здобувач вищої освіти, який за результатами підсумкового семестрового контролю набрав менше 50 балів більше ніж трьох видів навчальної діяльності, передбаченими його індивідуальним навчальним планом на певний семестр, наказом ректора (проректора з науково-педагогічної роботи) відраховується з університету як такий, що не виконав навчальний план.

Здобувачеві вищої освіти, який за результатами підсумкового семестрового контролю набрав менше 50 балів не більше як за трьома видами навчальної діяльності, передбаченими його індивідуальним навчальним планом на певний семестр, наказом ректора (проректора з науково-педагогічної роботи) встановлюється термін ліквідації академічної заборгованості. У разі коли у визначений строк академічна заборгованість не ліквідована, здобувач вищої освіти відраховується з університету як такий, що не виконав навчальний план.

Термін ліквідації академічної заборгованості, встановлений здобувачу вищої освіти, який навчається за державним замовленням, повинен закінчуватися раніше, ніж дата початку наступного навчального семестру згідно з навчальним планом за відповідною спеціальністю (напрямом підготовки). У разі коли у визначений строк академічна заборгованість не ліквідована, здобувач вищої освіти відраховується з числа осіб, які навчаються за державним замовленням.

За заявою здобувача вищої освіти, який навчається за державним замовленням та який за результатами підсумкового семестрового контролю набрав менше 50 балів не більше як за трьома видами навчальної діяльності, передбаченими його індивідуальним навчальним планом в першому (осінньому) семестрі, він може бути переведений на навчання за кошти фізичних (юридичних) осіб зі встановленням йому терміну ліквідації академічного розходження в другому (весняному) семестрі.

Здобувач вищої освіти, який станом на останній робочий день перед початком нового навчального року має академічну заборгованість, відраховується з університету як такий, що не виконав навчальний план.

10. Рекомендована література

Основна література

1. **Кущенко О.І., Митрофанова Л.В. Економічна статистика:** дистанційний курс на платформі LMS Moodle. URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=7774>
2. **Закон України** Про офіційну статистику, Київ, 16.08.2022, № 2524-IX (Набрання чинності, відбулась 01.01.2023).
3. **Загальна теорія статистики.** Підручник / Ткач Є. І. К.: ЦУЛ, 2017. 442 с.
4. **Економічна статистика:** навчальний посібник, 2-ге вид., перероб. та доп. / О.О. Нестеренко, О.С. Корепанов, Т. Г. Чала та ін. ; за ред. О. О. Нестеренко, В. М. Соболева, Т. Г. Чалої. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 448 с. **Кущенко О.І. Розділ 16.** Митна статистика (С. 405–425), **Розділ 17.** Статистика туризму (С.426-438).
5. **Економічна аналітика в бізнесі:** навч. посібник / [О.С. Гринькевич, С.О. Матковський, А.В. Сидорова та ін.]; за ред. О.С. Гринькевич, С.О. Матковського, А.В. Сидорової, Н.С. Струк. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 480 с.
- Кущенко О.І.** Бізнес-статистика: навчально-методичний посібник українською та англійською мовами. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 116 с.
6. **Kushchenko O.I.** Possibilities of the eKhNUIR use of statistical methodology are in educational process. ISSN 2310-8665. eKhNUIR. Kharkiv. 2019. URI: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/14605>
7. **Kushchenko E.I.** Methodological bases of statistical study of seasonality of market of tourist product. *The world of science and innovation*. Abstracts of the 1 st International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2020. Pp. 44-48. URL: <https://sci-conf.com.ua/i-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-the-world-of-science-and-innovation-19-21-avgusta-2020-goda-london-velikobritaniya-arhiv>;
8. **Olena Kushchenko, Larisa Izotova.** Analytical methodology of international comparisons of the European Union Countries. *Комерціалізація інновацій: захист інтелектуального капіталу, маркетинг та комунікації монографія* / за ред. к.е.н., доц. Сагер Л.Ю., к.е.н., доц. Сигиди Л.О. Суми: Сумський державний університет, 2022. С. 133-140. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17621>
9. **Olena Kushchenko.** Theoretical and methodological bases of custom market research. Development of Ukraine's customs policy in the context of European integration: Scientific

monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. 276 p.C.130-148.

URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp>

10. **Kushchenko, O. I.** Analysis of the principles of sustainable development in strategic business planning / O. I. Kushchenko, **L. V. Mytrofanova** // Anti-crisis strategy for the development of socio-economic systems: global challenges : coll. monogr. / Edited by R. Bendaravičienė, K. Shaposhnikov. Riga : Baltija Publishing, 2024. P. 343–360.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21340>

Колекції Наукові роботи.

Економічний факультет

11. Principles of Statistics. Dr. S.M. Shukla and Dr. S.P. Sahai. URL: <https://sahityabhawanpublications.com/product/principles-statistics-book-bcom-mp-universities-2> U

12. Statistical Analysis [for Various Universities] Dr. K.L. Gupta, Dr. S.M. Shukla URL: <https://sahityabhawanpublications.com/product/statistical-analysis>

13. Statistics: An Introduction Using R. Michael J. Crawley (2014). John Wiley & Sons Inc., 354 p.

14. David Spiegelhalter The Art of Statistics: Learning from Data. (2020). Penguin, P. 448.

Допоміжна література

1. **Кущенко О.І., Воловод А.А.** Методологічні засади бізнес аналітичного прогнозування ринку послуг. Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство». 2021 №29 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/559> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-24>

2. **Кущенко О. І., Гаврюшенко А.А.** Статистичні бази даних як джерело інформації щодо проведення аналітичних досліджень. Technologies and strategies for the implementation of scientific achievements: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol.1), May 27, 2022. Stockholm, Kingdom of Sweden: European Scientific Platform. C.60-64. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/view/27.05.2022/746>

3. **Кущенко О. І., Оніщенко К.** Аналітика сталого розвитку підприємств. *Transformacje cyfrowe i technologie innowacyjne w ekonomii*. Część 2: międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji internetowej (14–15.03.2024, Łomża-Charków): zbiór materiałów = Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці. Ч. 2: міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (14–15.03.2024 Ломжа-Харків): збірник матеріалів. Ломжа: MANS, 2024. С. 118–122. URI: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18410> Зібрання Наукові роботи студентів та аспірантів. Економічний факультет.

4. **Кущенко О. І., Оніщенко К.** Сталий розвиток підприємств: стратегічне управління та інноваційні технології в економіці України: Презентація. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2024. 17 слайдів. URI: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18417>. Зібрання Презентації. Економічний факультет

5. **Кущенко О. І., Митрофанова Л. В.** Аналітичне дослідження та прогнозування сучасних інфляційних процесів в Україні у воєнний час. Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. Частина 1. Київ, Інтерсервіс, 2024. С.214-218. URL: <https://194.44.12.91:8080/xmlui/handle/123456789/738>

6. **Митрофанова, Л. В.** (2025). Інтеграція статистичних методів та сучасного програмного забезпечення в аналітику бізнес-процесів. Актуальні питання економічних

наук, (7). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14740779> Сертифікат <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/169>

7. **Митрофанова Л. В.** Статистичний контроль ризиків у стратегічному управлінні агросистемами України. Євроінтеграційний вектор розвитку агроєкосистем в Україні: глобальні виклики та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 5 червня 2025 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2025. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/>, УДК 631.1:339.9:502.131.1. с. 177-180.

8. Сидорова А. В., Біленко Д. В., Буркіна Н. В. **Бізнес-аналітика**: навчально-методичний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2019. 104 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Головне управління статистики у Харківській області URL: <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>
2. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Огляд діяльності Євростату. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>
4. Ukrstat.org – публікація документів Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.org/about.html>
5. International Association for Official Statistics – IAOS. URL: <https://www.iaos-isi.org/>
6. International statistical institute. URL: <http://xn--h1ahbi.com.ua/info/150-isi-international-statistical-institute-mezhdunarodnyy-statisticheskiy-institut-msi.html>
7. Statistical office of the European Union. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/home>
8. United Nations Statistical Commission. URL: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/>
9. **Куценко О.І** Бізнес-статистика: дистанційний курс: навчально-методична праця. Сертифікат № 374/2023. Рішення вченої ради університету(науково-методичної ради)_Протокол № 8 від 16.05.2023 року. URL: <http://www.dist.karazin.ua>

12. Особливості навчання за денною формами в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії воєнного стану, освітній процес в університеті здійснюється:

– дистанційно (за затвердженим електронним розкладом у 2025-2026 н. р. занять у особистому кабінеті) на платформі **ZOOM** проводяться усі лекційні заняття:

- дистанційно на платформі **Moodle**. URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=7774> проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи.

Складання підсумкового семестрового контролю: надається можливість скласти **екзамен дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «**Економічна статистика**», URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=7774> При проведенні екзамену в дистанційній формі використовуються технічні і програмні засоби, які дозволяють забезпечити аудіо- і відео- фіксацію.